

การพัฒนาพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์
ของชุมชนในล้านนา

TEMPLE MUSEUMS AND COMMUNITIES DEVELOPMENT WITH
ELECTRONICS SYSTEM OF LANNA COMMUNITIES

¹ณฤณีย์ ศรีสุข, ²จิรัชานากานต์ เพิ่มขึ้น, ³พัชรียา ฟองจันตา, ⁴สยาม อัจฉริยประภา,
และ ⁵ฤทธิพล ไชยบุรี

¹Narunee Srisuk, ²Chiratchanakhan Phoemkhun, ³Patchareeya Fongchanta,
⁴Siam Atchariyapapa, and ⁵Ritthipon Chaiburee

¹²³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, ⁴⁵มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ,

¹²³Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Lampang Buddhist Colleges,

⁴⁵North Bangkok university, Thailand

¹Corresponding Author's Email: narunee2533@gmail.com

Received:2022-09-25

Revised:2022-12-16

Accepted:2022-12-24

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาาระบบและกลไกในการจัดระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ 2) สร้างรูปแบบระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประชากร คือ วัดและชุมชนในล้านนา กลุ่มตัวอย่าง คือ พิพิธภัณฑ์วัดน้ำจ๋า พิพิธภัณฑ์วัดบ้านต๋อม และพิพิธภัณฑ์วัดบ้านก้อง ซึ่งเป็นสถานที่รวบรวมโบราณวัตถุที่เก่าแก่ และเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ระบบและกลไกในการจัดระบบทะเบียนโบราณวัตถุ มีขั้นตอนดังนี้ 1) การให้ความรู้ในเรื่องของการจัดการพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนแก่ผู้ที่มีส่วนพัฒนาพิพิธภัณฑ์ 2) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบและกลไกในการจัดการพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนแก่ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์และผู้เกี่ยวข้อง 3) กำหนดโครงสร้างการดูแล หน้าที่และความรับผิดชอบ 4) ร่วมกันจัดหมวดหมู่โบราณวัตถุ 5) การบันทึกรายละเอียด และบันทึกภาพโบราณวัตถุภายในพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่ง ส่วนรูปแบบระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มีขั้นตอนดังนี้ 1) พัฒนาระบบทะเบียน 2) กำหนดวิธีปฏิบัติ การรับวัตถุ การวิเคราะห์วัตถุ การลงทะเบียน การเก็บรักษา และการควบคุม การเคลื่อนย้าย และตรวจสอบบัญชี 3) สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์และผู้เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การพัฒนา; พิพิธภัณฑ์วัดและชุมชน; ระบบอิเล็กทรอนิกส์; ชุมชนในล้านนา

Abstract

1)The goals of this research were, 1) to examine the system and technique for registering antiquities in museums, temples, and communities using an electronic system. An action research project, interviews, and documentary research are all included in this qualitative research study. The community and temple in Lanna comprise up its population. The three museums that serve as examples are Wat Nam Cham Museum, Wat Ban Tom Museum, and Wat Ban Kong Museum, each of which displays a collection of antiquities and folklore from the area.

The research's findings revealed that the system and mechanism for organizing the antique registration system are as follows: 1) Educating those involved in museum development about the management of museums, temples, and communities; 2) Providing museum curators and stakeholders with an understanding of the systems and mechanisms for managing museums, temples, and communities; 3) Establishing a care structure duties and responsibilities; 4) Working together to categorize antiques; and 5) Recognizing the value of antiques.

The steps for the computerized version of the temple and local museum's antique registration system were discovered to be as follows: 1) The creation of a registration system 2) The selection of procedures for the acquisition, analysis, and registration of objects, as well as their registration, storage, and control, mobility, and auditing. 3) Developing a training program for stakeholders and museum curators.

Keywords: Development; Temple and Community Museum; Electronic System; Community In Lanna

บทนำ

พิพิธภัณฑ์มีบทบาทสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยทำหน้าที่สงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติให้แก่ชุมชน เป็นแหล่งให้ข้อมูลทั้งวิชาการและวัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้เกิดความภาคภูมิใจในความ

เป็นไทย และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่า ส่งเสริมความเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์ที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ทั้งรู้จักตนเองและผู้อื่น (Pluemsamrungsit, and Wilaikum, 2018)

ประเทศไทยมีพิพิธภัณฑ์อยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์ในล้านนา พบว่า มีมากถึง 316 แห่ง ประกอบด้วย น่าน 27 แห่ง พะเยา 18 แห่ง ลำปาง 30 แห่ง ลำพูน 39 แห่ง เชียงใหม่ 120 แห่ง แพร่ 23 แห่ง เชียงราย 47 แห่ง แม่ฮ่องสอน 12 แห่ง (Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization), 2022) ในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีใช้แหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชนเท่านั้น แต่ถูกยกระดับแล้วพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ภาครัฐให้การสนับสนุน จึงได้มีพิพิธภัณฑ์ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ (Thongkamnush, Buddhabhumbhitak, and Apichayakul, 2021)

การจัดการพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนควรต้องมีระบบและกลไก แนวทางการเก็บรักษาโบราณวัตถุอย่างเป็นระบบ มีทะเบียนโบราณวัตถุหรือบัญชีรายชื่อที่ระบุรหัส การบันทึกภาพเก็บไว้เป็นหลักฐาน เพื่อป้องกันการสูญหาย พัฒนาให้พิพิธภัณฑ์และผู้ดูแลมีศักยภาพเพิ่มขึ้นในด้านการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต (Nadprasert, Boriboon, and Sungsri, 2017) ซึ่งการพัฒนาพิพิธภัณฑ์นั้นจำเป็นต้องมีการออกแบบการจัดการ ซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบการจัดการได้ 3 ด้าน คือ ด้านข้อมูลเฉพาะด้านการบริหารองค์กร และด้านการบริการงานพิพิธภัณฑ์ (Koompoka, 2015) ซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และจัดเก็บอย่างเป็นระบบนั้นมีความสำคัญมากต่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีคุณภาพ

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการพัฒนาพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของชุมชนในล้านนา ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และเป็นองค์การทางสังคมที่เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารจัดการที่ดี นำไปสู่การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะและคุณภาพชีวิต สร้างความร่วมมือและเชื่อมโยงอดีต และปัจจุบัน เพื่อให้คนในชุมชนและบุคคลทั่วไปได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น คนในชุมชนได้รู้จักตนเอง รู้จักรากเหง้า รู้จักชุมชน รู้จักสังคม อันจะก่อให้เกิดจิตสำนึกรักชุมชนและรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

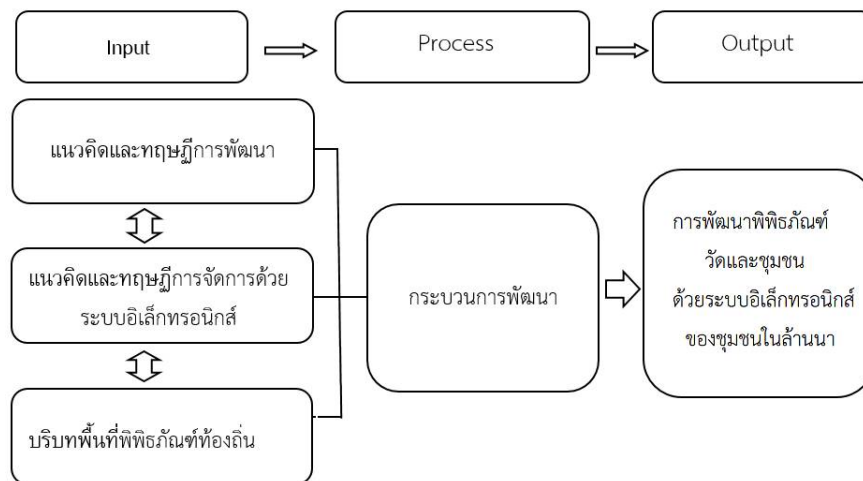
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบและกลไกในการจัดระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อสร้างรูปแบบระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยแบ่งการทำงานเป็น 4 ระดับ ได้แก่ (1) การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น (2) การสำรวจพหิพริทัศน์ (3) การพัฒนาองค์ความรู้ และ(4) การสร้างการเปลี่ยนแปลง
ประชากร คือ วัดและชุมชนในล้านนา กลุ่มตัวอย่าง คือ พหิพริทัศน์วัดน้ำจ๋า พหิพริทัศน์วัดบ้านต่อม และพหิพริทัศน์วัดบ้านก้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ และสื่อสิ่งพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ แล้วใช้การสัมภาษณ์ (Interview) ทั้งแบบกึ่งทางการ (Semi-Formal Interview) และไม่เป็นทางการ (Information Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informants) ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นจำนวน 12 รูปหรือคน

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระบบและกลไกในการจัดระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพหิพริทัศน์วัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยพบว่า

ระบบและกลไกในการจัดระบบทะเบียนโบราณวัตถุ มีขั้นตอนดังนี้

1) การให้ความรู้ในเรื่องของการจัดการพหิพริทัศน์วัดและชุมชนแก่ผู้ที่มีส่วนพัฒนาพหิพริทัศน์ โดยทีมวิจัยเข้าไปในพื้นที่พหิพริทัศน์ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ วัดน้ำจ๋า ตำบลร่องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ วัดบ้านต่อม ตำบลบ้านต่อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และ วัดบ้านก้อง ตำบลปากบ่อง อำเภอป่าซาง

จังหวัดลำพูน แล้วศึกษาบริบทและประชุมร่วมกับผู้ดูแล ประชาชนชาวบ้าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการพิพิธภัณฑวัตถุและชุมชน

2) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบและกลไกในการจัดการพิพิธภัณฑวัตถุและชุมชนแก่ผู้ดูแลพิพิธภัณฑวัตถุและผู้เกี่ยวข้อง โดยทีมวิจัยได้ร่วมออกแบบและพัฒนาระบบและกลไก และการขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่เป็นสิ่งที่ยังคงมีคุณค่าได้สร้าง ใช้งาน เก็บรักษา และแบ่งปัน ล้วนเป็นวัตถุอันทรงคุณค่าที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของวัดและชุมชนที่เปิดให้เรียนรู้ร่วมกันได้

3) กำหนดโครงสร้างการดูแล หน้าที่และความรับผิดชอบ โดยแต่ละวัดจะมีประกาศแต่งตั้งผู้ดูแลพิพิธภัณฑวัตถุในแต่ละแห่ง กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ที่เกิดจากความร่วมมือทั้งในท้องถิ่น และชุมชนโดยรอบ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่มาจากทั้งภาครัฐและเอกชนที่อาสาเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อดูแลพิพิธภัณฑวัตถุท้องถิ่น

4) ร่วมกันจัดหมวดหมู่โบราณวัตถุภายในพิพิธภัณฑวัตถุ พบว่า สิ่งของที่อยู่ภายในหลายพิพิธภัณฑวัตถุได้มาจากที่ศรัทธาญาติโยมที่ได้นำสิ่งของมาบริจาค เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ทางเกษตร เครื่องทอผ้า เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องดนตรี อาวุธ ล้อเกวียน เป็นต้น โดยเอกสารลงทะเบียนโบราณวัตถุจะบันทึกข้อมูลหมวดหมู่ไว้อย่างชัดเจน ดังนี้ (1) มีการจัดหมวดหมู่ของโบราณวัตถุ สิ่งของทั้ง 30 ชั้น โดยใช้อักษร/ตัวเลข (2) มีการจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ แบ่งหมวดหมู่ของพระพุทธรูป ตามวัสดุที่ทำ เช่น จากไม้ หรือโลหะ หากทำจากไม้ ได้กำหนดหมวดหมู่ที่ ม.001 ถ้าทำจากโลหะ ได้กำหนดเป็น ล.001 เป็นต้น (3) มีการลงทะเบียนโบราณวัตถุสำหรับต้นแบบพิพิธภัณฑวัตถุรวม 30 ชั้น สำหรับพิพิธภัณฑวัตถุแต่ละแห่ง

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑวัตถุและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑวัตถุและชุมชน มีขั้นตอนดังนี้

1) พัฒนาระบบทะเบียน ซึ่งทีมวิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำความเข้าใจร่วมกับผู้ดูแล จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้ผู้รับผิดชอบแต่ละบทบาท และสร้างรูปแบบระบบทะเบียนโบราณวัตถุบนเอกสารเพื่อเป็นต้นแบบ แล้วนำไปพัฒนาระบบฐานข้อมูลบนเครื่องบริการ แล้วมีเว็บไซต์เพื่อการเผยแพร่โบราณวัตถุ และสามารถนำข้อมูลตามรูปแบบที่กำหนดเข้าสู่ระบบเพื่อเผยแพร่ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

2) กำหนดวิธีปฏิบัติ การรับวัตถุ การวิเคราะห์วัตถุ การลงทะเบียน การเก็บรักษา และการควบคุม การเคลื่อนย้าย และตรวจสอบบัญชี ซึ่งดำเนินการสอดคล้องกับคู่มือการจัดทำทะเบียนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุของ สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม (Office of National Museums, 2022) ที่มี 10 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การรับมอบโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ (2) การศึกษาวิเคราะห์โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ (3) การกำหนดหมายเลขทะเบียนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ (4) การทำเครื่องหมายบนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ (5) การวัดขนาดโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ (6) การถ่ายภาพโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ (7) การบันทึกข้อมูล

โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ (8) การเก็บรักษาและควบคุมการเคลื่อนย้ายโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ (9) การตรวจสอบจำนวนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และ (10) การตัดโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ออกจากเอกสารทะเบียน โดยมีหัวข้อที่บันทึกรายละเอียดข้อมูลของโบราณวัตถุ ดังนี้ เลขทะเบียนวัตถุเดิมและใหม่ ชื่อวัตถุ หมวดหมู่ ประเภท ขนาด สภาพ แบบสมัย พุทธลักษณะ และภาพถ่าย เป็นต้น

3) สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์และผู้เกี่ยวข้อง โดยการพัฒนาระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับระบบความปลอดภัยทั้งของโบราณวัตถุ และระบบฐานข้อมูล จึงต้องมีการอบรมเรื่องการรักษาความปลอดภัยด้วยการจัดการอย่างเป็นระบบ ขั้นตอนการใช้ไฟล์เอกสาร ไฟล์รูปภาพที่เป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-document) ทั้งที่บันทึกในเครื่องคอมพิวเตอร์ และบนสื่อเก็บข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้มีความถูกต้อง ปลอดภัย น่าเชื่อถือ ลดระยะเวลาในการค้นหา และสืบค้นได้ง่าย

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเพื่อให้ได้รูปแบบระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ได้ทะเบียนวัตถุพิพิธภัณฑ์ ซึ่งผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งจะเก็บเอกสารนี้ในรูปแบบของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ แล้วส่งขึ้นเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูล เพื่อบริหารจัดการ และเผยแพร่แก่ผู้สนใจเยี่ยมชมแบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ และแอปพลิเคชันต่อไป

เลขทะเบียนวัตถุ(เดิม)	เลขทะเบียนวัตถุ (ใหม่)	ชื่อวัตถุ	หมวดหมู่	ประเภท	ขนาด	สภาพ	แบบสมัย/อายุ	พุทธลักษณะ (ปาง)	ภาพถ่าย
	วบก65.001	พระลำริด	พระพุทธรูป	ลำริด	ความกว้างทั้งหมด 8 ซม. หน้าตักกว้าง 11 ซม. ความสูงพร้อมฐาน 29 ซม. ความสูงเฉพาะองค์ 17.5 ซม.	สมบูรณ์	ล้านนา	ปางสมาธิ	
	วบก65.002	พระมหาจักรพรรดิ	พระพุทธรูป	ลำริด	ความกว้างทั้งหมด 6 ซม. หน้าตักกว้าง 9.5 ซม. ความสูงพร้อมฐาน 31 ซม. ความสูงเฉพาะองค์ 20.5 ซม.	ชำรุด (องค์พระมีรอยลอก)		ปางมารวิชัย	

รูปภาพที่ 2 ทะเบียนวัตถุพิพิธภัณฑ์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระบบและกลไกในการจัดระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์

วัดและชุมชนถือเป็นกลไกสำคัญในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งรวมตัวของผู้สูงอายุและเยาวชนรุ่นใหม่ที่สนใจเรียนรู้ในศิลปวัฒนธรรมที่มีเรื่องเล่าเชิงประวัติศาสตร์ผ่านโบราณวัตถุ

แต่ละชั้น การพัฒนาให้ระบบและกลไกมีความเข้มแข็งนั้น ต้องเริ่มต้นจากวัดและชุมชนมีความเข้าใจที่ตรงกัน จัดให้มีกิจกรรมให้ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในเครือข่าย กำหนดบทบาทการดูแลพิพิธภัณฑสถานอย่างมีโครงสร้าง และแบ่งหมวดหมู่ของโบราณวัตถุให้ชัดเจน ซึ่งการจัดเก็บข้อมูลโบราณวัตถุอย่างเป็นระบบควรมีการใส่รายละเอียด อาทิ เลขทะเบียน ชื่อโบราณวัตถุ หมวดหมู่ ประเภทวัสดุ ขนาดของโบราณวัตถุ ปีพุทธศักราชที่สร้างผลงานชิ้นนั้น และภาพถ่าย ซึ่งสอดคล้องกับ Phra Palad Kasem Thitisampanno (2011) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ต้องเริ่มจากคนในชุมชนที่เป็นผู้เข้าใจบริบทของพื้นที่ ประวัติชุมชน ประวัติโบราณสถาน และส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบและกลไกเพื่อให้โบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุไม่เสียหายและสูญหายไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า รูปแบบระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑสถานวัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์

การจัดรูปแบบระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑสถานวัดและชุมชนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้มีความเป็นมาตรฐานที่พิพิธภัณฑสถานในเครือข่ายจะได้นำไปใช้ บนความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน และใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนที่ต้องดำเนินการทางเทคนิค คือ การเตรียมความพร้อมให้ผู้ใช้ในพิพิธภัณฑสถานแต่ละแห่งที่ต้องใช้งานระบบอิเล็กทรอนิกส์ในบทบาทของผู้นำข้อมูลเข้า และการพัฒนาระบบทะเบียนที่ต้องอาศัยนักพัฒนาซอฟต์แวร์ การดำเนินการร่วมกับผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถาน คือ การกำหนดวิธีปฏิบัติในรายละเอียดที่มีประเด็นที่แตกต่างในแต่ละพิพิธภัณฑสถาน โบราณวัตถุสามารถแบ่งได้ 2 หมวด คือ แบ่งตามประเภทของวัตถุ และแบ่งตามวัสดุที่ใช้ทำวัตถุขึ้น แล้วจึงแบ่งประเภทของวัสดุที่ใช้ออกเป็นหมวด เช่น หมวดพระพุทธรูป หมวดของใช้ หมวดเสื้อผ้า เป็นต้น แล้วสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานในแบบทำไปเรียนรู้ไปด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Chantarasombat (2007) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรชุมชน ได้พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรชุมชนที่พัฒนาประกอบด้วย ขั้นเตรียมชุมชน ขั้นสร้างวิสัยทัศน์ ขั้นจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพ ขั้นการนำแผนไปปฏิบัติและพัฒนางาน และขั้นประเมินผลสรุป โดยผลการนำรูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรชุมชนไปทดลองใช้กับองค์กรชุมชนเป้าหมาย พบว่า ทุกกลุ่มองค์กร เกิดนักจัดการความรู้ในชุมชนนั้น

สรุป

จากการวิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาพิพิธภัณฑสถานวัดและชุมชนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของชุมชนในล้านนา สามารถพัฒนาระบบและกลไกเพื่อพัฒนาพิพิธภัณฑสถาน ได้รูปแบบระบบทะเบียนโบราณวัตถุของพิพิธภัณฑสถาน และได้ทดลองใช้ทะเบียนวัตถุพิพิธภัณฑสถาน เพื่อจัดสร้างต้นแบบพิพิธภัณฑสถานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย 3 พิพิธภัณฑสถานชุมชนในล้านนา คือ พิพิธภัณฑสถานน้ำจ้ำ พิพิธภัณฑสถานวัดต่อมกลาง และพิพิธภัณฑสถานบ้านก้อ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

ควรนำระบบและกลไกที่ได้จากการพัฒนาพิพิธภัณฑ์วัดและชุมชนไปปรับใช้กับวัดในเครือข่ายอย่างจริงจัง และเพิ่มจำนวนวัดที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ได้รูปแบบหลังการพัฒนาที่มีความเป็นสากล ได้มาตรฐาน และยืดหยุ่นสำหรับการใช้งานกับพิพิธภัณฑ์ทั่วไปได้ โดยพัฒนาไปพร้อมกับการพัฒนาผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำรูปแบบระบบทะเบียนโบราณวัตถุไปใช้กับพิพิธภัณฑ์ในภูมิภาคอื่นของประเทศ หรือพิพิธภัณฑ์รูปแบบอื่น เช่น พิพิธภัณฑ์เอกชน หรือพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เป็นต้น และเชื่อมโยงความร่วมมือเชิงบูรณาการทั้งในประเทศและต่างประเทศผ่านการใช้สื่อสังคม และสื่อรูปแบบอื่นที่จะช่วยยกระดับความน่าสนใจของพิพิธภัณฑ์เพิ่มขึ้น

References

- Chantarasombat, C. (2007). Developing a Knowledge Management Model for Self-reliant Communities. (Doctorate of Education Thesis). Mahasarakham University.
- Koompoka, S. (2015). Thai National Flag Museum Management. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 8(2), 2750-2765.
- Nadprasert, P., Boriboon, G., & Sungsi, S. (2017). Management of local museums to promote lifelong learning. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10(2), 861-878.
- Office of National Museums. (2022). Handbook of registration of antiques and objects of art. D-Library | National Library of Thailand, Retrieved July 25, 2022, from <http://digital.nlt.go.th/items/show/8324/>
- Phra Palad Kasem Thitisampanno. (2011). The roles of monks in preservation of antique sites, archaeological sites and antique arts in banlad district, phetchaburi province. (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Ayutthaya.
- Pluemsamrungsit, P., & Wilaikum, F. (2018). Museum: Learning Resources for Developing Learners in 21st Century. T.L.A. Bulletin, 62(1), 43-67.
- Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization). (2022). Thai Museums Database. Retrieved July 25, 2022, from <https://db.sac.or.th/museum/>

Thongkamnush, T., Buddhabhumbhitak, K., & Apichayakul, O. (2021). Promoting of museum tourism in Thailand with the concept of destination museum. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University*, 15(1), 38-52.